

УО «Белорусский государственный экономический университет»
пр. Партизанский 26, г. Минск, 220070
Rusakin@mail.ru

DATA ABOUT THE AUTHORS

Vladimir Gerasenko, Doctor of economics,
Belarus State Economic University
6, Partizanski Av, Minsk, 220070, Republic of Belarus
gerasenko_v@mail.ru
Irina Rusak, MA in Economics
Belarus State Economic University
6, Partizanski Av, Minsk, 220070, Republic of Belarus
Rusakin@mail.ru

УДК 338.43

**ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ ТА ЗБАЛАНСОВАНOSTI УЧАСНИКІВ АГРАРНОГО РИНКУ**

Кірдан О.П.

Предмет дослідження – розвиток аграрного сектора економіки України.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України та збалансованості учасників аграрного ринку.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України та окреслити основні шляхи гармонізації та збалансованості інтересів учасників аграрного ринку (власників, виробників, держави).

Методи та методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання. У межах даного методу використано принцип суперечності. Структурно-функціональний метод було використано для вивчення функціональних зв'язків у процесі гармонізації та збалансованості інтересів учасників аграрного ринку (власників, виробників, держави).

Результати роботи. У статті розглядаються шляхи забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України. З'ясовано, що аграрний сектор України є системоутворюючим у національній економіці, він формує продовольчу та економічну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки, утворює ринок сільськогосподарської продукції та продовольства. Доведено, що аграрний сектор є ланкою, яка на даному етапі може стати локомотивом розвитку національної економіки й дати імпульс інвестиційному, технологічному та соціальному піднесенню в державі. Особливу увагу приділено окремим аспектам процесів, пов'язаних з удосконаленням земельних відносин, розвитку окремих форм господарювання та розвитку підприємництва та кооперації.

Галузь застосування результатів: теорія і практика розвитку аграрного сектора економіки України.

Висновки. З метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності різних форм господарювання на селі за участю держави необхідно: стимулювати запровадження різними формами господарювання на селі інноваційних технологій; надавати державну інвестиційну підтримку при реалізації інноваційно-інвестиційних проектів, запровадити часткову компенсацію вартості придбання високопродуктивного поголів'я тварин, технічних засобів, новітнього обладнання тощо усім малим і середнім формам господарювання на селі; розвивати кредитну кооперацію для надання короткострокових і довгострокових мікрокредитів; стимулювати розвиток обслуговуючої кооперації для надання господарствам населення агротехнічних послуг; забезпечувати розвиток інфраструктури місцевих ринків збуту сільськогосподарської продукції; сприяти пошуку перспективних ринків збуту та захисту інтересів великотоварного агробізнесу на міжнародних ринках; надавати субсидії за вироблену сільськогосподарську продукцію малим і середнім суб'єктам господарювання на селі; забезпечити пільгове отримання професійної сільськогосподарської освіти членами особистих селянських господарств і приватними підприємствами у сільській місцевості.

Ключові слова: інноваційна модель, конкурентоспроможність, продовольча безпека, земельні відносини, гармонізація інтересів учасників аграрного ринку, власники, виробники, держава, стратегія розвитку, форми господарювання, кооперація, розвиток підприємництва.

**ОСОБЕННОСТИ ЭФФЕКТИВНОГО РАЗВИТИЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ
И СБАЛАНСИРОВАННОСТИ УЧАСТНИКОВ АГРАРНОГО РЫНКА**

Кірдан А.П.

Предмет исследования – развитие аграрного сектора экономики Украины.

Цель статьи заключается в выяснении особенностей обеспечения эффективного развития аграрного сектора экономики Украины и сбалансированности участников аграрного рынка.

Задачи исследования: выяснить особенности обеспечения эффективного развития аграрного сектора экономики Украины и определить основные пути гармонизации и сбалансированности интересов участников аграрного рынка (владельцев, производителей, государства).

Методы и методология исследования. Методологической основой исследования является диалектический метод познания. В рамках данного метода использован принцип противоречия. Структурно-функциональный метод был использован для изучения функциональных связей в процессе гармонизации и сбалансированности интересов участников аграрного рынка (владельцев, производителей, государства).

Результаты работы. В статье рассматриваются пути обеспечения эффективного развития аграрного сектора экономики Украины. Выяснено, что аграрный сектор Украины является системообразующим в национальной экономике, он формирует продовольственную и экономическую безопасность, обеспечивает развитие технологически связанных отраслей национальной экономики, образует рынок сельскохозяйственной продукции и продовольствия. Доказано, что аграрный сектор является звеном, которое на данном этапе может стать локомотивом развития национальной экономики и дать импульс инвестиционному, технологическому и социальному подъему в стране. Особое внимание

уделено отдельным аспектам процессов, связанных с совершенствованием земельных отношений, развития отдельных форм хозяйствования и развития предпринимательства и кооперации.

Область применения результатов: теория и практика развития аграрного сектора экономики Украины.

Выводы. С целью повышения эффективности и конкурентоспособности различных форм хозяйствования на селе с участием государства необходимо: стимулировать внедрение различными формами хозяйствования на селе инновационных технологий; оказывать государственную инвестиционную поддержку при реализации инновационно-инвестиционных проектов, ввести частичную компенсацию стоимости приобретения высокопроизводительного поголовья животных, технических средств, новейшего оборудования и т.д. всем, малым и средним формам хозяйствования на селе; развивать кредитную кооперацию для предоставления краткосрочных и долгосрочных микрокредитов; стимулировать развитие обслуживающей кооперации для предоставления хозяйствам населения агротехнических услуг; обеспечивать развитие инфраструктуры местных рынков сбыта сельскохозяйственной продукции; способствовать поиску перспективных рынков сбыта и защиты интересов крупнотоварного агробизнеса на международных рынках; предоставлять субсидии за произведенную сельскохозяйственную продукцию малым и средним субъектам хозяйствования на селе; обеспечить льготное получение профессиональной сельскохозяйственного образования членами личных крестьянских хозяйств и частными предпринимателями в сельской местности.

Ключевые слова: инновационная модель, конкурентоспособность, продовольственная безопасность, земельные отношения, гармонизация интересов участников аграрного рынка, владельцы, производители, государство, стратегия развития, формы хозяйствования, кооперация, развитие предпринимательства.

FEATURES ENSURE THE EFFECTIVE DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE'S ECONOMY AND BALANCE OF PARTICIPANTS IN THE AGRICULTURAL MARKET

Kirdan O.P.

The subject of the research is the development of agrarian sector of economy of Ukraine.

The purpose of this article is to clarify the characteristics of effective development of the agricultural sector of Ukraine's economy and balance of participants in the agricultural market.

Objectives of the study: to find out the specifics ensure the effective development of the agricultural sector of Ukraine's economy and to identify the main ways to harmonize and balance the interests of participants in the agricultural market (owners, manufacturers, States).

Methods and methodology of research. Methodological basis of research is the dialectical method of cognition. Under this method uses the principle of contradiction. Structural-functional method was used to study the functional relationships in the process of harmonization and balance of interests of participants of the agricultural market (owners, manufacturers, States).

The results of the work. The article discusses ways to ensure effective development of agrarian sector of economy of Ukraine. It was found that the agricultural sector of Ukraine is the backbone of the national economy, it also creates a food and economic security, ensures the development of technologically related sectors of the national economy, forming the market of agricultural products and food. It is proved that the agricultural sector is a link, which at this stage could become an engine of national economic development and to give impetus to investment, technological and social recovery in the state. Special attention is paid to specific aspects of the processes associated with the improvement of land relations, the development of individual forms of management and enterprise development and cooperation.

The scope of the results: the theory and practice of development of agrarian sector of economy of Ukraine.

The conclusions. For the purpose of increasing the efficiency and competitiveness of rural businesses with the participation of the state should: encourage the implementation of various rural businesses of innovative technologies; to provide state investment support in the implementation of innovation and investment projects, to enter a partial compensation of the cost of acquisition of highly productive livestock, equipment, new equipment, etc., all, both small and medium-sized businesses in rural areas; to develop credit co-operatives to provide short-term and long-term micro-loans; to stimulate the development of service cooperatives to provide households agronomic services; to provide for the infrastructure development of local markets for agricultural products; to promote the search for promising markets and protecting the interests of large agribusiness in the international markets; to provide subsidies for agricultural products to small and medium business entities in rural areas; to provide vocational agricultural education by members of private households and private entrepreneurs in rural areas.

Key words: innovation model, competitiveness, food security and land relations, harmonization of interests of participants of the agricultural market, owners, manufacturers, government, strategy development, business forms, cooperation, development of entrepreneurship.

Постановка проблеми. Сільське господарство останніми роками демонструє позитивну динаміку, що характеризується збільшенням виробництва сільськогосподарської продукції. Однак, подальший розвиток однієї з найперспективніших галузей економіки країни потребує перетворень спрямованих на досягнення стратегічних цілей. Цьому сприятиме визначення комплексу заходів як на макроекономічному, так і на галузевому рівнях. Основні з них окреслені у «Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» основними з яких є: забезпечення системності дії економічних механізмів державного та ринкового цінового регулювання, належне фінансування державних інституцій, що забезпечить вищу ефективність аграрного ринку; забезпечення раціонального державного регулювання експортно-імпортних операцій; збереження попереднього рівня та підвищення купівельної спроможності населення; запровадження моніторингу виробничих витрат і цін на продукцію сільського господарства та продовольства; регулювання обсягів виробництва сільськогосподарської продукції шляхом квотування з метою оптимізації попиту і пропозиції, а відповідно і цінової стабілізації; забезпечення раціональної структури виробництва, що знижує собівартість і ресурсоемісність продукції і забезпечить підвищення її конкурентоспроможності; адаптація нормативно-правової бази та системи державного регулювання аграрного ринку до вимог Європейського Союзу; поліпшення організації зовнішньоекономічної діяльності з метою зменшення імпортозалежності на ринку продовольства; поліпшення організацію експортної діяльності на аграрному ринку, значно знизити зусилля зарубіжних компаній в цьому секторі економіки за рахунок протекціоністської політики держави по відношенню до вітчизняних товаровиробників на світовому ринку; забезпечити розбудову мережі та ефективну діяльність оптових сільськогосподарських ринків як підприємств, що продовжують технологічний ланцюг виробництва і збуту сільськогосподарської продукції [6]. Таким чином, дослідження особливостей забезпечення ефективного розвитку аграрного сектору економіки України та збалансованості учасників аграрного ринку в особі власників, виробників та держави є актуальними для економічної науки та практики господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми розвитку аграрного сектору економіки України завжди були у полі зору вітчизняних учених-аграрників. Важливий внесок щодо їх вирішення зробили С.М. Кваша, М.Й. Малік [2; 3; 4], Ю.О. Лупенко [2; 3; 8], П.Т. Саблук [1; 7], М.М. Федоров [11] та інші вчені. Проведені ними наукові дослідження стали підґрунтям для здійснення аграрних трансформацій та формування системи сталого розвитку сільського господарства України.

Сьогодні ряд вітчизняних учених виокремлює основні шляхи забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України. Так, у науково-аналітичному виданні за ред. М.Ф. Кропивка [9] обґрунтовані заходи щодо розвитку інтеграційних процесів у агропромислового виробництві з використанням механізмів корпоративізації, кластеризації та контрактації, реалізація яких сприятиме підвищенню конкурентоспроможності, інноваційної та соціальної спрямованості діяльності підприємств і господарств галузі. Авторами видання досліджено систему управління сільським господарством, як похідну від організації агропромислового виробництва, що має бути органічно вбудована в загальну систему державного управління, висвітлені також рекомендації щодо удосконалення організаційної структури управління розвитком галузі в умовах децентралізації владних повноважень, євроінтеграції, розвитку міжгосподарського і громадського самоуправління [9].

У монографії «Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства в Україні: проблеми та перспективи» викладено результати наукових досліджень з висвітленням сутності та функціональних ознак інноваційної діяльності в економіці; теоретико-методологічних аспектів формування і функціонування інтелектуального капіталу в агросфері; рольових характеристик інституту підприємницької діяльності, ринку як детермінаторів інновацій; організаційних форм упровадження інновацій; концептуальних положень інноваційного забезпечення розвитку сільського господарства [2].

У виданні «Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року» виокремлено основні стратегічні напрями розвитку сільськогосподарського виробництва та сільських територій, удосконалення земельних відносин, організації та техніко-технологічного забезпечення виробництва, підприємництва, формування інфраструктури ринку і цінового механізму, удосконалення міжгалузевих і внутрігалузевих економічних відносин, фінансово-кредитного забезпечення, управління галуззю, інформатизації, інноваційного забезпечення розвитку сільського господарства [8].

Однак, складність і багатогранність питань, пов'язаних з реалізацією на практиці шляхів забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень. У першу чергу, це пов'язано з тим, що на сучасному етапі виокремилась низка чинників, які раніше не враховувались українськими дослідниками.

Предмет дослідження – розвиток аграрного сектора економіки України.

Мета статті полягає у з'ясуванні особливостей забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України та збалансованості учасників аграрного ринку.

Завдання дослідження: з'ясувати особливості забезпечення ефективного розвитку аграрного сектора економіки України та окреслити основні шляхи гармонізації та збалансованості інтересів учасників аграрного ринку (власників, виробників, держави).

Методи та методологія дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод пізнання. У межах даного методу використано принцип суперечності. Структурно-функціональний метод було використано для вивчення функціональних зв'язків у процесі гармонізації та збалансованості інтересів учасників аграрного ринку (власників, виробників, держави).

Виклад основного матеріалу. Ресурсний потенціал сільського господарства, в основі якого знаходяться високопродуктивні землі сільськогосподарського призначення та сприятливі агрокліматичні умови, має значні можливості для подальшого свого розвитку. Існують додаткові можливості щодо збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції, внеску галузі в підвищення рівня продовольчої та енергетичної безпеки, зростання експортного потенціалу держави.

З метою більш повного використання потенціалу сільського господарства, на наш погляд, доцільно створити сприятливі умови, насамперед, для функціонування на рівноправній економічній основі різних організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі; гармонізації інтересів власників, найманих працівників та сільських громад; формування конкурентоспроможних на внутрішньому та зовнішніх ринках виробничих структур; забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств на рівні 15-відсоткової норми, необхідної для забезпечення розширеного відтворення виробництва.

На наше переконання, досягти цього цілком реально за рахунок продовження реформ в економіці країни та її аграрному секторі в напрямі оптимального поєднання промислового і аграрного виробництва, підпорядкування їх діяльності потребам внутрішнього і зовнішнього ринків сільськогосподарської продукції та продовольства, соціально-економічного розвитку села, переходу від галузевої до територіально-самоврядної системи управління комплексним розвитком агропромислового виробництва і сільських територій, формування ефективної науково-технологічної, бюджетної, податкової, фінансово-кредитної та цінової політики держави.

Не менш важливим є здійснення аналізу поточної кон'юнктури і прогноз ринків сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні з метою визначення рівня ціни на відповідні види продукції на півріччя та рік, а стосовно тваринницької продукції по кварталах. За дослідженнями сучасних учених, про що йде мова у науковій доповіді «Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація», очікується, що здійснення аналізу і прогнозу кон'юнктури ринків сільськогосподарської продукції та продовольства призведе до економічного ефекту, розмір якого досягне 0,5 млн грн у 2015 р. та 0,8 млн грн у 2020 р. [10, с. 24].

У цілому, можемо констатувати, що метою стратегії [6] є розвиток сільського господарства як високоефективної конкурентоспроможної на внутрішньому і зовнішньому ринках галузі економіки, що забезпечує продовольчу безпеку держави, виробництво високоякісної сільськогосподарської продукції в обсягах, достатніх для задоволення потреб населення і переробних галузей та надійну економічну основу соціально-економічного розвитку українського села.

В Україні налічується 41,6 млн га сільськогосподарських угідь. У ході земельної реформи було проведено роздержавлення земель на площі 27,5 млн га. Близько 7 млн громадян отримали сертифікати на право на земельну частку (пай), 96% сертифікатів замінені Державними актами на право приватної власності на земельну ділянку. Формуються принципово нові земельні відносини, в основі яких знаходиться приватна власність на землю.

Однак, більшість сільськогосподарських товаровиробників не дотримуються науково обґрунтованих сівозмінів та ґрунтозахисних технологій. Для вирощування сільськогосподарських культур не вноситься потрібна кількість органічних і мінеральних добрив, що призводить до виснаження ґрунтів, зниження їх родючості та посилення деградації.

Сільськогосподарська освоєність земель перевищує екологічно обґрунтовані норми. За даними Держземагенства розораність сільськогосподарських угідь в Україні на початок 2014 р. становила 78 %, а в окремих областях – до 90%, що є небезпечним явищем, особливо з огляду на наявність значних площ еродованих земель. Надмірна розораність території призводить до щорічного збільшення еродованих площ на 80-90 тис. гектарів. Частка сільськогосподарських угідь, які зазнають згубного впливу водної ерозії складає понад 30%, дефляційно-небезпечними є половина орних земель країни. Екологічний стан значних площ сільськогосподарських земель – незадовільний, зокрема площі кислих ґрунтів займають 10,4 млн га (25,0%), солонцюватих (середньо- і сильно-) та засолених – 4,7 млн га (11,3%), перезволожених і заболочених – 3,9 млн га (9,4%), кам'янистих – 5,4 млн га (13,0%).

Важливим завданням у сфері оптимізації земельного фонду України мають стати заходи щодо вилучення з інтенсивного обробітку деградованих та малопродуктивних земель і переведення їх у природні кормові угіддя та під заліснення.

На основі проведеного теоретичного аналізу, основними причинами, що стримують розвиток земельних відносин у країні, можемо вважати:

- відсутність комплексної програми подальшого розвитку земельних відносин у державі, яка б сприяла запровадженню ринку земель та підвищенню інвестиційної привабливості землекористування, організації раціонального використання сільськогосподарських земель, забезпечувала ефективне впровадження автоматизованої системи ведення державного земельного кадастру, гарантування прав на землю, визначала першочергові заходи з охорони земель та землеустрою;
- відсутність законодавчого урегулювання формування розмірів агрохолдингових компаній, які на даний час орендують необґрунтовано великі площі сільськогосподарських земель;
- неврегульованість проблем щодо невитребуваних земельних часток (паїв), відумерлої спадщини, черезсмузжя, дрібноконтурності, вкраплення контурів земельних ділянок, управління землями сільськогосподарського призначення державної форми власності, що перебувають у запасі та резерві за межами населених пунктів;
- зміни в економіці країни в цілому і сільськогосподарській галузі зокрема, які вимагають удосконалення методичних підходів щодо нормативної грошової оцінки земель;
- відсутність з боку органів виконавчої влади дієвого контролю за дотриманням земельного законодавства в частині раціонального використання та охорони земель; значне скорочення еколого-агрохімічних ґрунтових обстежень;
- відсутність науково обґрунтованої моделі сільськогосподарського землекористування за природно-економічними зонами України, яка б урахувала спеціалізацію господарств та була адаптованою до конкретних регіональних особливостей;
- незавершеність землевпорядкування новостворених господарських структур.

У процесі реформування колективних сільськогосподарських підприємств та радгоспів, запровадження приватної власності на землю, паювання сільськогосподарських угідь, виникли нові форми господарювання на селі. На сьогодні в сільському господарстві функціонують близько 14,8 тис. підприємств різних організаційно-правових форм, 41,7 тис. фермерських та понад 4,5 млн особистих селянських господарств. Ці форми є різними за розмірами землекористування і спеціалізацією, способами організації виробництва та праці, пріоритетами розвитку та ефективністю сільськогосподарського виробництва. Водночас вони формують єдину структуру цього виробництва і виконують свою роль у наповненні продовольчого кошика держави.

Усі форми господарювання є вагомою складовою сучасного сільського господарства, а співвідношення між ними визначають модель його розвитку. Перспективи розвитку тієї чи іншої форми визначаються змістом державної політики у сфері сільського господарства. В свою чергу, ця політика формується з урахуванням стратегічних пріоритетів та поточних завдань розвитку суспільства і економіки, традицій і уподобань населення, можливостей внутрішнього та зовнішнього середовища.

Досягнення стратегічних цілей у сфері розвитку форм господарювання та інтеграції виробництва, на наше переконання, можна здійснити шляхом формування виробничих структур, які за своєю організаційною формою і розміром відповідають аналогам світового ведення сільського господарства: сільськогосподарські підприємства.

Їх пропорції й розміри формуватимуться залежно від спеціалізації регіонів і місцевих умов, наявності трудових ресурсів, кваліфікованих кадрів, місцевих традицій тощо на основі створення рівних економічних умов розвитку для усіх форм господарювання, забезпечення прибуткового ведення сільського господарства, спроможного розвиватися на принципах розширеного відтворення.

На основі проведеного теоретичного аналізу та узагальнення напрацювань сучасних учених-аграрників [2; 3; 4; 5; 8; 9; 10; 11] розвиток сільськогосподарських підприємств спрямовуватиметься на:

- формування великотоварного виробництва у регіонах, сприятливих для виробництва найдохідніших видів сільськогосподарської продукції, зокрема: зернових і зернобобових, технічних культур, а в південних регіонах вирощування овочевих та баштанних культур, шляхом формування великих землекористувань на базі орендних відносин, створення агрохолдингів, районних і міжрайонних об'єднань свинарства та птахівництва;
- досягнення раціональних розмірів виробництва за рахунок кооперування сільськогосподарських підприємств щодо спільного використання машинно-тракторного парку та транспортних засобів;
- створення умов для конкуренції на ринку оренди землі через обмеження розмірів землекористування великих господарських структур у межах адміністративних районів та в цілому в Україні, обов'язкової державної реєстрації землекористувачів за місцем знаходження земельних ділянок;
- запровадження виробничих стандартів щодо структури посівних площ та щільності поголів'я тварин на регіональному рівні та на рівні суб'єктів господарювання;
- стимулювання розвитку сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів із закупівлі, зберігання, переробки і збуту продукції тваринництва та рослинництва як альтернативи посередницьким комерційним структурам.

Розвиток фермерських господарств, визначених Законом України «Про фермерське господарство», відбуватиметься на основі дотримання виробничих стандартів ведення сільськогосподарського виробництва. Фермерські господарства будуть формуватися переважно на сімейній основі, у напрямі забезпечення раціональних їх розмірів – 350-400 га, за обов'язкового розвитку тваринництва, крім вузькоспеціалізованих.

Особисті селянські господарства (господарства населення) розвиватимуться на ділянках, переданих фізичним особам у власність або користування розміром до 2 гектарів, в порядку, встановленому законом. Розмір земельної ділянки може збільшуватися у разі виділення в натурі (на місцевості) земельного паю та його спадкування.

У сфері виробництва тваринницької продукції вони будуть формуватися в обсягах, які може забезпечити селянська сім'я.

Висновки. Таким чином, з'ясовано, що з метою підвищення ефективності та конкурентоспроможності різних форм господарювання на селі за участю держави необхідно:

- стимулювати запровадження різними формами господарювання на селі інноваційних технологій;
- надавати державну інвестиційну підтримку при реалізації інноваційно-інвестиційних проектів сільськогосподарських підприємств, спеціалізованих сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, а також об'єднань цих товаровиробників відповідно до виконання завдань місцевих, регіональних, галузевих та державної програм розвитку сільського господарства;
- запровадити часткову компенсацію вартості придбання високопродуктивного поголів'я тварин, технічних засобів, новітнього обладнання тощо усім малим і середнім формам господарювання на селі;
- забезпечити кредитування будівництва елеваторів, молочнотоварних ферм, а також об'єктів виробничої інфраструктури на поворотній основі усіма малими і середніми формами господарювання на селі та їх об'єднаннями;
- запровадити державні гарантії і поручительства за кредитування, а також компенсації банківських ставок за наданий кредит усім малим і середнім формам господарювання на селі;
- розвивати кредитну кооперацію для надання короткострокових і довгострокових мікрокредитів;
- стимулювати розвиток обслуговуючої кооперації для надання господарствам населення агротехнічних послуг;

- розвивати споживчу кооперацію для забезпечення збуту лишків вирощеної продукції городницькими й садівничими господарствами, а також присадибними господарствами сільського населення;
- створити умови для збуту виробленої сільськогосподарськими підприємствами, фермерськими господарствами та їх об'єднаннями продукції на оптових ринках сільськогосподарської продукції, а також форвардні закупівлі цієї продукції для потреб Аграрного фонду;
- забезпечувати розвиток інфраструктури місцевих ринків збуту сільськогосподарської продукції, розбудову інженерної інфраструктури для створення сприятливих умов ведення господарської діяльності, а також запровадження сільськогосподарської контрактиції для гарантованого збуту виготовленої продукції особистих селянських господарств і задоволення потреб місцевих державних установ та закладів освіти, охорони здоров'я тощо;
- сприяти пошуку перспективних ринків збуту та захисту інтересів великотоварного агробізнесу на міжнародних ринках;
- надавати субсидії за вироблену сільськогосподарську продукцію малим і середнім суб'єктам господарювання на селі;
- забезпечити довгострокову підтримку (на 5-10 років) розвитку тваринницької продукції, зокрема скотарства;
- забезпечити пільгове отримання професійної сільськогосподарської освіти членами особистих селянських господарств і приватними підприємствами у сільській місцевості.

Список використаних джерел

1. Агропромисловий комплекс України: стан, тенденції та перспективи розвитку. Інформаційно-аналітичний збірник (випуск 5) / за ред. П.Т. Саблука та ін. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 647 с.
2. Інноваційне забезпечення розвитку сільського господарства України: проблеми та перспективи / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Шпикуляк О.Г та ін.] – К.: ННЦ «ІАЕ», 2014. – 516 с.
3. Малік М.Й., Лузан Ю.Я. Проблемні питання розвитку кооперації та інтеграційних відносин в АПК / М.Й. Малік, Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2010. – №3. – С.3-8.
4. Малік М.Й., Лупенко Ю.О., Пулім В.А. Кооперація та інтеграція в аграрній сфері економіки. Організаційно-економічна модернізація аграрної сфери: наукова доповідь / За заг. ред. акад. НААН П.Т.Саблука. К.: ННЦ ІАЕ, 2011. – 342 с. – Розд. 6., підрозд. 6.3. – С. 172-180.
5. Поточна кон'юнктура і прогноз ринків сільськогосподарської продукції та продовольства в Україні на 2014/2015 маркетинговий рік / [О.М.Шпичак, О.В.Боднар, Є.В.Гевеца та ін.]; за ред. О.М.Шпичака. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2014. – Вип. 21. – 232 с.
6. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-p>
7. Саблук П.Т. Стратегічні напрями аграрних реформ – перехід на інноваційну модель розвитку / П.Т.Саблук // Економіка АПК. – 2002. – № 12. – С. 7-13.
8. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2012. – 182 с.
9. Удосконалення організації та управління сільським господарством в умовах децентралізації влади / науково-аналітичне видання [За ред. М.Ф.Кропивка]. – К.: ННЦ «ІАЕ», 2014. – 48 с.
10. Українська модель аграрного розвитку та її соціоекономічна переорієнтація: наук. доп. / [О.М.Бородіна, В.М.Геєць, А.О.Гуторов та ін.]; за ред. В.М.Гейця, О.М.Бородіної, І.В.Прокопи; НАН України, Ін-т екон. та прогнозув. – К., 2012. – 56 с.
11. Федоров М.М. Земельна реформа і розвиток земельних відносин / М.М.Федоров // Економіка АПК. – Київ. 2011. – №7 (201). – С. 55-60.

References

1. Agropromy'slovyj kompleks Ukrayiny: stan, tendencyi ta perspektyvy rozvytku. Informacijno-analitychnyj zbirnyk (vy'pusk 5) / za red. P.T. Sabluka ta in. K.: IAE UAAAN, 2002. 647 s.
2. Innovacijne zabezpechennya rozvytku sil's'kogo gospodarstva Ukrayiny: problemy ta perspektyvy / [Lupenko Yu.O., Malik M.J., Shpykulyak O.G ta in.] K.: NNCz «IAE», 2014. 516 s.
3. Malik M.J., Luzan Yu.Ya. Problemni py'tannya rozvytku kooperaciyi ta integracijny'x vidnosy'n v APK. // Ekonomika APK. 2010. No 3. S.3-8.
4. Malik M.J., Lupenko Yu.O., Pulim V.A. Kooperaciya ta integraciya v agrarnij sferi ekonomiky. Organizacijno-ekonomichna modernizaciya agrarnoy sfery: naukova dopovid / Za zag. red. akad. NAAN P.T. Sabluka. K.: NNCz IAE, 2011. 342 s. – Rozd. 6., pidrozd. 6.3. S. 172-180.
5. Potochna kon'yunktura i prognoz ry'nkiv sil's'kogospodars'koyi produkciyi ta prodovol'stva v Ukraini na 2014/2015 markety'ngovyj rik / [O.M.Shy'chak, O.V.Bodnar, Ye.V.Gevaza ta in.]; za red. O.M.Shy'chaka. K.: NNCz «IAE», 2014. Vy'p. 21. 232 s.
6. Pro sxvalennya Strategiyi rozvytku agrarnogo sektoru ekonomiky na period do 2020 roku. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/806-2013-r>
7. Sabluk P.T. Strategichni napryamy agrarny'x reform – perexid na innovacijnu model' rozvytku. // Ekonomika APK. 2002. No 12. S. 7-13.
8. Strategichni napryamy rozvytku sil's'kogo gospodarstva Ukrayiny na period do 2020 roku /za red. Yu.O. Lupenka, V.Ya. Mesel'-Veselyaka. K.: NNCz «IAE», 2012. 182s.
9. Udoskonalennya organizaciyi ta upravlinnya sil's'ky'm gospodarstvom v umovax decentralizaciyi vlady / naukovu-analitychne vy'dannya [Za red. M.F.Kropy'vka]. K.: NNCz «IAE», 2014. 48 s.
10. Ukrain's'ka model' agrarnogo rozvytku ta yiyi socioekonomichna pereoriyentaciya: nauk. dop. / [O.M.Borodina, V.M.Geyec', A.O.Gutorov ta in.]; za red. V.M.Gejcy, O.M.Borodinoyi, I.V.Prokopy; NAN Ukrayiny, In-t ekon. ta prognouz. K., 2012. 56 s.
11. Fedorov M.M. Zemel'na reforma i rozvytok zemel'ny'x vidnosy'n. // Ekonomika APK. Ky'viv. 2011. №7 (201). S. 55-60.

ДАНІ ПРО АВТОРА:

Кірдан Олександр Петрович, доцент кафедри економічної теорії та комерційного і трудового права, кандидат економічних наук, доцент,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,

Черкаська обл., м. Умань, вул. Садова, 2;

e-mail kirdan_alex@ukr.net

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ:

Кирдан Александр Петрович, доцент кафедры экономической теории и коммерческого и трудового права, кандидат экономических наук, доцент,

Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, Черкасская обл., г. Умань, ул. Садовая, 2;
e-mail kirdan_alex@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR:

Kirdan Alexander, associate Professor of economic theory and business and labor law, candidate of economic Sciences, associate Professor,

Uman state pedagogical University named after Pavlo Tychyna,
Cherkasy region., M. Uman, st. Sadova 2;
e-mail kirdan_alex@ukr.net

УДК 331.45

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ В РЕСПУБЛІЦІ БІЛОРУСЬ

Кляуззе В.П.,
Сечко Л.К.

Ключові слова: охорона і умови праці, державна політика у сфері охорони праці, Республіка Білорусь.

ИССЛЕДОВАНИЕ ПРОБЛЕМ УПРАВЛЕНИЯ ОХРАНОЙ ТРУДА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Кляуззе В.П.,
Сечко Л.К.

В статье анализируется состояние охраны и условий труда в Республике Беларусь. Описываются проблемы современного периода управления охраной труда.

Цель: Исследовать проблемы управления охраной труда в Республике Беларусь.

Методология: В статье анализируются основные экономические показатели, характеризующие данную сферу управления охраной труда. Используются математические методы анализа и обработки данных.

Результаты работы: Рассмотрены общие проблемы функционирования государственной системы управления охраной труда за последние годы.

Область применения результатов: Государственная система управления охраной труда, организации всех отраслей экономики независимо от форм собственности и видов экономической деятельности.

Выводы: Предложены подходы по совершенствованию управления охраной труда в Республике Беларусь.

Ключевые слова: охрана и условия труда, государственная политика в сфере охраны труда, Республика Беларусь.

THE INVESTIGATION OF ISSUES OF OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF BELARUS

Kliauze V.P.,
Sechko L.K.

Occupational safety and working conditions in the Republic of Belarus are examined in the article. Contemporary issues of the occupational safety and health management are described herein.

Purpose: Issues of occupational safety and health management in the Republic of Belarus are investigated in the article.

Methodology: The article analyses the main economic indicators of the scope of occupational health and safety management. Mathematical methods of data analysis and processing are used.

Results: The general issues of the state occupational safety and health management system are considered.

Application areas: State occupational safety and health management system, organizations of all sectors of economy regardless of the form of ownership and kinds of economic activities.

Practical implications: Approaches to improve the occupational safety and health management in the Republic of Belarus.

Key words: occupational safety and working conditions, the state policy in the sphere of occupational safety.

Введение. Реализация конституционных прав граждан на здоровые и безопасные условия труда является одной из важнейших задач социальной политики любого государства. Отечественный и зарубежный опыт свидетельствует, что значительное влияние на уровень производственного травматизма оказывает уровень развития производительных сил. Охрана труда как система обеспечения жизни и здоровья работников в процессе трудовой деятельности не может рассматриваться в отрыве от социально-экономического положения страны. Хорошо известно, что страны с развитой культурой охраны труда обладают, как правило, высокой конкурентоспособностью своей экономики на мировом рынке. Вследствие тесной связи между различными элементами условий труда можно выделить совокупность факторов, вызывающих несчастные случаи или заболевания на производстве, и соответственно предложить экономические меры воздействия на них с целью снижения травматизма и заболеваемости.

Постановка проблемы. В Республике Беларусь постоянно проводится работа по выработке мер, обеспечивающих реализацию государственной политики в области охраны труда, которые должны соответствовать современному уровню развития производства и производственных отношений. Для разумного и рационального управления охраной труда требуется соответствующим образом разработанная стратегия, обеспечивающая правильную расстановку приоритетов и определение последовательности шагов. Исследование процессов, происходящих в государственной системе управления охраной труда является основой для построения такой стратегии.

Методология проведения работы. Анализ состояния условий труда и основных экономических показателей, характеризующих деятельность государственной системы управления охраной труда, позволяет выявить необходимые взаимосвязи и выработать подходы к совершенствованию производительных сил. Для этого используются математические методы анализа и обработки данных, а также способы систематизации и классифицирования.

Изложение основного материала исследования. Анализ состояния производственного травматизма за период с 1990 по 2013 годы позволяет сделать вывод, что в стране сохраняется устойчивая тенденция снижения показателей, характеризующих травматизм на производстве. Общее количество пострадавших от несчастных случаев на производстве с утратой трудоспособности на 1 рабочий день и более и со смертельным исходом уменьшилось с 21624 человек в 1990 году до 2001 человек в 2013 году, то есть более чем в 10 раз (рисунок 1).